Gabriel Bibiloni

Esquizoglòssia

Propòs a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans d'incorporar ràpidament aquest nou mot al diccionari de la llengua catalana. Amb aquesta incorporació la paraula *diglòssia*, que tanta de feina ha fet en aquest país i tantes d'alegries ens ha donat, deixarà d'anar tota sola per la vida i tindrà una germaneta que li faci companyia. I els qui ens buidam els ulls d'atalaiar la situació sociològica del català i ens buidam les glàndules suprarenals d'adrenalina com a conseqüència de tal activitat tindrem un nou estri conceptual que ens permetrà millorar els resultats de la nostra ingrata tasca.

És clar que si bé és ver que el nou mot tindria un germà per part de mare, també en tindria un per part de pare, que, com el lector ja deu haver endevinat, és *esquizofrènia*. El terme significa literalment «ment escindida», i el concepte té com un dels components primordials la idea de pèrdua de la unitat de personalitat. El terme *esquizoglòssia* aniria perfecte per a caracteritzar la pèrdua d'unitat de personalitat lingüística, un quadre patològic de cada vegada més present i més escampat a la nostra societat.

L'esquizoglòssic seria aquell bilingüe que quan parla es troba tan lliurat a la passió bilingüística que arriba a perdre la noció de quina llengua parla. L'esquizoglòssic bota de llengua a llengua —alternativament entre dues, vull dir— amb la mateixa rapidesa que una mona bota d'arbre a arbre, tot i que el comportament de la mona és una manera natural d'avançar, i el comportament del bilingüe botador és només una manera ben explícita de fer el moneot.

Com l'esquizofrènia, l'esquizoglòssia pot presentar un gamma àmplia de variants. Com és ara l'esquizoglòssia aparentment benigna d'aquells polítics o alts càrrecs —o bisbes— que fan discursos en què unes estones parlen en una llengua i altres estones en una altra, sense que en cap moment canviï de sobte, i per art de màgia, el seu auditori o els destinataris del seu discurs. O com l'esquizoglòssia d'aquella persona que parlant amb tu i amb ningú més va fent botets d'una llengua a l'altra, com si les seves dues llengües fossin les dues parts d'una taula de tennis i ell o ella la pilota que afanyosament passa d'una a l'altra. Aquesta glotopatia és mereixedora de compassió, perquè l'únic efecte que et produeix a tot estirar és un lleuger mareig que se supera sortint a prendre un poc d'aire. També hi ha l'esquizoglòssia puberal, que és la que es pot observar en nombrosos adolescents dels nostres instituts, que amb el mateix amic o amiga els dies parells parlen en català i els imparells en espanyol. No ho invent: deixant a part el recurs literari dels dies parells i imparells, el fenomen és tan real i quotidià com la vida mateixa. I hi ha finalment quadres d'esquizoglòssia aguda, que són aquells que empenyen els pacients a dur a terme accions destructives, com ara organitzar canals de ràdio o de televisió esquizoglòssics, que tenen la potencialitat d'estendre la malaltia a àmplies capes de la població. Precisament, aquests dies hem tingut la infortunada oportunitat d'escoltar-ne una, d'aquestes emissores de ràdio, en què abunden els episodis d'esquizoglòssia incontinguda, alguns dels quals d'una acuïtat que supera els límits per damunt dels quals hi ha motius de preocupació seriosa. Per exemple, un programa curiosament dedicat a la salut, en què dos presentadors, tots dos catalanoparlants de sempre, sotmeten uns entrevistats al joc de vertigen de llançar-los preguntes alternadament en català i en espanyol, i el de l'espanyol es manté de manera impertèrrita en aquest idioma per molt que l'entrevistat li respongui en català. Una mostra de com l'obcecació bilingüera pot arribar a fer perdre completament el més elemental sentit del ridícul.

Doncs au. De la mateixa manera que després de l'aportació de Ferguson tothom va poder veure les coses més nítidament amb la distinció entre bilingüisme i diglòssia, ara, amb aquesta nova proposta de precisió conceptual, més ajustada a la realitat d'ara, també podrem destriar coses que hom ens serveix de manera barrejada i confusa. Vaja, podrem deixar de caure en l'error de confondre bilingüisme i esquizoglòssia. És clar que més que de bilingüisme —parlar només dues llengües ja s'ha de veure com una manera d'anar molt just— hauríem de parlar de multilingüisme. El multilingüisme ordenat és aquell que practica el qui usa la pròpia llengua per a viure al seu país, el francès per a llegir Lamartine, l'anglès per a participar en un congrés internacional, i l'espanyol per a anar de visita a Las Hurdes. Un estat de salut i benestar lingüístics que —insistesc— no s'ha de confondre per res amb l'esquizoglòssia. Ah: ni amb un altre estat de minusvàlua lingüística com és el monolingüisme. Sobretot el monolingüisme carencial que trobam en el nostre entorn, que es manifesta en la incapacitat de parlar la llengua pròpia del país on un ha nascut o viu, i la tendència compulsiva a l'ostentació d'aquesta incapacitat.

Gabriel Bibiloni, professor de la UIB. www.bibiloni.net

Cartes al director

Més espires blaibonetianes